

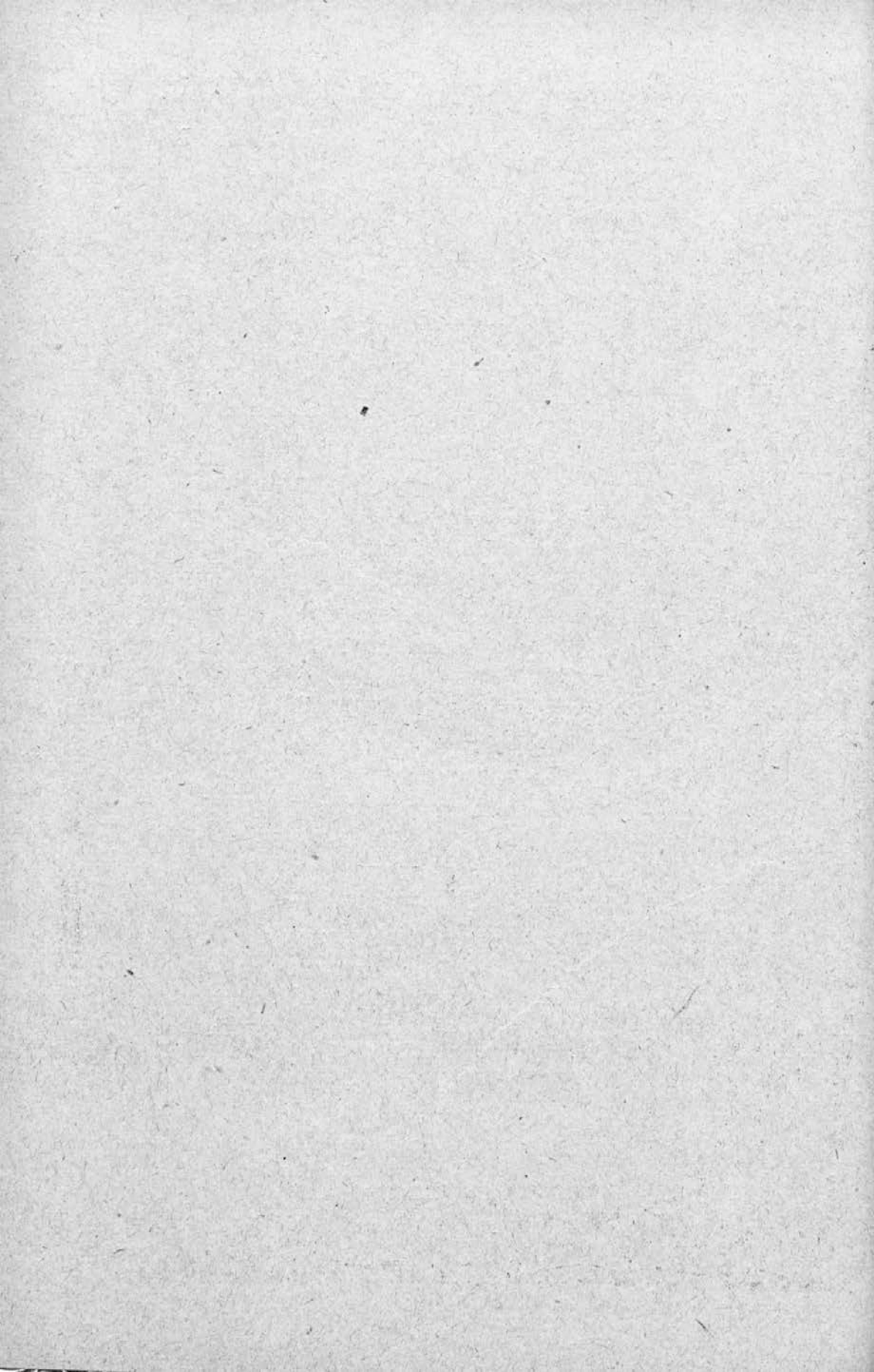

Veri, vzgoji in pouku!

SLOVENSKI UČITELJ

Glasilo slovenskih
kršč. učiteljskih in
katehetskih društev

Letnik X. Štev. 7.

Slovenski Učitelj

Glasiló slovenskih kršćanskih učiteljskih
::: in katehetskih društev. :::

Last „Slomškove zveze“ in „Društva slovenskih katehetov“.

Letnik X.

V Ljubljani 15. julija 1909.

Štev. 7.

O preosnovi naše ponavljavne šole.

Poročal na zborovanju „Slomškove zveze“ c. kr. okr. šolski nadzornik Ljudevit Stiasny.
(Konec.)

Vzroki pičlega zanimanja za nadaljevavno šolo.

Da je gmotno stališče učiteljstva sosednih dežel mnogo bolje kakor na Kranjskem, je splošno znano. Manj znano pa je, da se zahteva od kranjskega učiteljstva mnogo več, kakor v sosednih deželah. Po »Statistik der öffentlichen Privat-Volksschulen in den im Reichsrat vertretenen Königreichen und Ländern« za šolsko leto 1904/05 je celodnevni pouk vpeljan na Koroškem v 97·9 odst., na Štajerskem v 90·4 odst., na Goriškem v 39 odst., na Kranjskem pa le v 23 odst. dotične kronovine. Vpeljava polnodnevnega pouka pa je olajšava šolskega obiska za starše in za otroke, — a le na račun učitelja. Učni načrt za nerazdeljene enorazredne ljudske šole s celodnevним poukom zahteva od učitelja — ne vštévši ženskih ročnih del — 22 tedenskih ur, nasprotno pa na enorazrednicah s poludnevним poukom 26 tedenskih ur. Še večja pa je razlika ako je vpeljan poludnevni pouk na dvo- in večrazrednicah. Ker pa učitelj poučuje v teh šolah učence dveh šolskih let, za kar se potrebuje na šolah s celodnevним poukom dva učitelja, je tudi deželi vpeljava poludnevnega pouka na večrazrednicah v veliko korist. Zato tudi to večje delo radi poludnevnega pouka vpoštevajo v nekaterih deželah. Nižja Avstrija je vpeljala v zadnjih letih na 208 šolah na deželi poludnevni pouk, a na 56 šolah je pouk deloma celodneven, deloma poludneven. Zato pa zopet dobijo vsled zakona z dne 20. nov. 1907, dež. zak. št. 99, učitelji, ki poučujejo v razredih s poludnevним poukom 30 ur na teden, vsak mesec 35 K remuneracije. Na Nižjem Avstrijskem dobi torej učitelj, ki poučuje vse leto 30 ur na teden, 350 K remuneracije — pri nas pa, ako poučuje 30 ur, nič in šele, ako poučuje vse leto 31 ur, dobi 40 K.

A tudi enorazrednic, ki zahtevajo od učitelja največ napora, je pri nas na Kranjskem zelo veliko. Po zgoraj citirani statistiki iz šolskega leta 1904/5, dobimo na Štajerskem 22·3 odst., na Koroškem 30·7 odst., na

Goriškem 49·8 odst., a na Kranjskem 49·8 odst. enorazrednic izmed vseh šol dotične kronovine. Da se pa zahteva na Kranjskem mnogo več, kakor pa v drugih kronovinah, je razvidno zopet iz tega, da po zgoraj omenjeni statistiki pride povprečno na vseh šolah Avstrije na enega učitelja 64·3 učencev, na Kranjskem pa nič manj kakor 94·8 učencev. Dočim je poučeval povprečno en učitelj v Galiciji 88·2, na Koroškem 60·8, na Štajerskem 65·9, v Istriji 83 učencev, je prišlo povprečno na enega učitelja na Kranjskem 94·8 učencev, t. j. za 30·5 učencev več, kakor povprečno na druge učitelje v Avstriji in sploh mnogo več, kakor celo v kronovinah, o katerih se sodi, da je ljudsko šolstvo na nižji stopinji. Zadnji čas je torej, da se učiteljske plače na Kranjskem spravijo v soglasje s plačami sosednih dežel ter da se vpošteva večji trud kranjskih učiteljev vsaj na ta način, da se odslej honorira pouk v ponavljavni šoli. Toplo naj se torej priporoči deželnemu zboru, da razveljavi sedanje predpise glede poučevanja v ponavljavni šoli in skrbi za to, da se bo vsaka tedenska ura v ponavljavni šoli honorirala z letnim zneskom 40 K. K tem stroškom bi morala prispevati tudi država, kajti če tako zelo podpira naše obrtno-nadaljevalne šole, dolžna je sigurno tudi podpirati kmetijsko-nadaljevalne šole.

Da se bode učiteljstvo zadostno izobražalo v poljedelskih vprašanjih, so neobhodno potrebni kmetijski tečaji. Učiteljem pa naj se olajša obisk teh tečajev s primerno podporo. Pred dvajsetimi leti so bili enaki tečaji vsako leto, zato jih je pa bilo v zadnjih desetih letih kaj malo. Pred štiridesetimi leti so klicali kranjske učitelje k poljedelskim tečajem na Dunaj ali v Klosterneuburg, sedaj pa mnogi učitelji zaman čakajo, da bi se mogli udeležiti takega tečaja na Kranjskem. Tudi ni modro, da se v vsakem takem tečaju predava toliko o trtoreji in o umnem kletarstvu; saj dobra večina tega ne more nikdar praktično uporabiti. To naj se uči, to naj se razlaga, kar bodo mogli učitelji s pridom porabiti za-se in za druge!

Še bolj pa so potrebni za učiteljice primerni gospodinjski tečaji. Ker se njih važnost tudi pri nas vedno bolj vpošteva, nadjati se smemo, da se oskrbi tak tečaj že v tem letu, in to tembolj, ker imamo že na deželi, namreč na Vrhniki, gospodinjsko šolo.

Preosnova ozir časa in ozir računstva.

Zahtevi, naj bode pouk praktičen, pa se že radi tega ne more docela ustreči, ker čas, ko imamo ponavljavno šolo, za tak pouk ni dosti ugoden. Jeseni nimamo posebnih del na šolskem vrtu. Komaj se pa prično najvažnejša dela na šolskem vrtu, se pa že zaključi ponavljavna šola. Bolje bi torej bilo, da se prične naša ponavljavna šola z novembrom ter se podaljša spomladi za poldrugí mesec. Tudi imajo naši kmetje, osobito v nekaterih krajih, v jeseni več dela, nego spomladi. Kmetom bi torej bilo s preložitvijo učnega časa naše ponavljavne šole pomagano, obenem bi pa tudi šola veliko pridobila.

Enako je treba tudi v računskem pouku na ponavljavnicah temeljite preosnove. Dosedaj se je namreč večinoma le ponavljalo, kar so se učenci že priučili v vsakdanji šoli. Nekoliko tednov se je ponavljalo soštevanje, potem odštevanje itd. K samostojni rešitvi računov, ki jih zahteva pozneje vsakdanje življenje, pa to tembolj ne zadostuje, ker te naloge niso bile vzete iz življenja. Učiteljstvo krškega in litijskega okraja je torej v tem letu nabiralo računске naloge iz življenja našega ljudstva. Sestavljanje teh nalog pa ni bilo lahko, kajti prepričali smo se kmalu, da moramo tudi v tem oziru ledino orati. Čimbolj smo se vglobili v to vprašanje, tembolj smo sprevideli, da je v raznih računskih, zbirkah kaj malo nalog iz pravega življenja na deželi. Posebno mnogo dela smo imeli, da smo določili razne tržne cene in druge podatke iz poljedelskega gospodarstva, ki smo se zanje dosedaj premalo zanimali. Da so pa ljudskogospodarski primeri, ki se obravnava v računski uri, učencem že znani, združil sem posamezne naloge v stvarne skupine, ki se naslanjajo večinoma na učne slike naše zbirke učnih slik. V računici za kmetijsko-nadaljevalne šole bodo torej samo primerne stvarne skupine.

Računske naloge naj se pa bavijo tudi z nravno-praktičnimi potrebami občinskega življenja. Učenci naj se torej seznanijo predvsem z veliko nevarnostjo, ki nam preti radi vedno večje uporabe alkohola.

Knjižnice za ponavljavne šole.

Čitanje dobrih knjig je za ponavljavne učence največjega pomena. Toda berejo naj ne samo povesti, temveč tudi primerne poljedelske knjige. V krškem in v litijskem okraju se ustanavljajo v ta namen na nekaterih šolah za ponavljavno šolo posebne knjižnice, kjer je pretežen del odmenjen za poljedelske knjige. Želeti bi bilo, da se na vseh šolah ustanovijo enake knjižnice. Da se pa olajša delo pri naročitvi, oziroma izbiranju teh knjig, izdam v letošnjem konferenčnem poročilu imenik onih književnih del, ki so priporočljiva za to knjižnico.

Nepopolno pa bo naše delo za preosnovo ponavljavne šole, dokler ne dobimo potrebne čitanke. Sestava te čitanke ni lahka, zato pa tako dolgo že čakamo, da bi se kdo poprijel tega težavnega dela. Upamo, da bo deželni odbor podpiral izdajo nove čitanke in računic za ponavljavne šole, kakor tudi izdajo pomožnih knjig za učitelje.

Dandanes dobimo v naših ljudskih šolah čestokrat mnogo učil, med njimi pa vendar le malo takih za kmetijski pouk. V zbirki učnih slik so naznačena torej tudi učila, ki naj se preskrbijo kmetijsko-nadaljevalni šoli.

Marsikateri učitelj se je dosedaj bal ponavljavne šole ne radi tega, ker je moral poučevati več ur na teden, temveč ker mu je disciplina v tej šoli delala čestokrat največje preglavice. Kakor pa sedaj v obrtno-nadaljevalnih šolah ni več toliko dela z brzdanjem gojencev, ki so bili popred zelo razvpiti, tako se bodo tudi učenci ponavljavnih šol odslej, ko bo z

uporabo učil in pomožnih knjig pouk mnogo bolj zanimiv in prikladen njihovemu naziranju, lažje krotili. Stalen uspeh se bo pa dosegel v tej šoli le tedaj, ako bo prevejala ves pouk ljubezen do mladine in do našega milega naroda. Nadjati se pa tudi smemo, da bodo učitelji sami dobili veselje do tega dela predvsem ko bodo spoznali, da si s takim ravnanjem najlažje pridobijo srca staršev in otrok.

Katehetje zoper — alkohol.

Ign. Zaplotnik. — (Konec.)

Naj podam še troho razlage k posameznim stavkom.

Alkohol, sem dejal, pomori desetinko nad dvajset let starih moških, to je izmed deset moških, ki umrjejo stari nad dvajset let, je eden umrl za alkoholom. Enako, izmed sto znorelih jih je trideset alkohol pripeljal v norišnico. Zločini zoper osebe so poboji, pretepi, kjer je bil kdo nevarno ranjen. Zopet tu je bil med sto slučaji petinsedemdesetkrat kriv alkohol. — Da alkohol narod poneumnuje, navajam v primeri Norveško, kjer se malo pije, kje: pa kljub neugodnemu podnebjju ni niti enega odstotka anal-fabetov, dočim jih je pri nas v znatno milejšem podnebjju vsaj dvajset odstotkov. — Pri izdatkih Kranjcev za pijače omenjam, da je to računjeno le po zadacanem vinu, pivu in žganju, kdo bi pa tajil, da se poleg tega izpije še precej drugega alkohola!

Poizkus z vojaki, mislim oni, ki ga je napravil angleški slavni zdravnik dr. P a r k e r z nekako enako močnimi kmečkimi fanti-vojaki, ki jih je poslal na travnik kositi. Nekateri so si gasili žejo s pivom, drugi (polovica) samo z vodo. Ti, ki so pili pivo, so pač v začetku bolj hiteli, a so kmalu zaostali in redno na dan precej manj pokosili, kot drugi.

Dinamometer je priprava, ki se z njo meri moč. Roka se dene v neko stiskalnico, na prst pa se naveže vtež, ki visi na vrvi, napeljani čez škrpec. Zdaj se mora prst skrčiti in stegovati, dokler se more. Ko onemore, je znamenje, da je vso moč spravil iz sebe v delo. To delo pa se lahko meri. Vtež se namreč premika ob papirju, na katerem s pritrjenim svinčnikom vsakikrat zaznamuje, kako visoko se je dvignila. Vsota teh dvigov je moč dotičnega prsta. Tudi tukaj se je pokazalo, da je bila ta moč zmerom manjša, če je človek preje kaj pil.

Glede ž e j e tole. Žeja nastane, če se posuši slina v grlu in po požirniku. Slina priteka iz žlez, ki so na obeh straneh v ustih. Če je v ustih suho, se te žleze stisujejo, in sline ne morejo iz njih. Treba je tedaj neke vnaje mokrote, da jih odpre. V hudi žeji svetujejo zato mrzlo kavo ali pa mrzel čaj. Če pa kdo opojne pijače uživa, mu voda, ki je v njih, res za četrto ure žejo pogasi, a potem pa začne delovati alkohol, ki kaj željno usrkava mokroto (sline), in tako še večjo žejo povzroča. Prav zato je pijanec drugi dan redno žejen.

Tudi gorkote pijača ne daje. Gorkoto ima človek v svojih notranjih delih, če je zdrav 37° Celzija, ki je pa ne čuti, dokler ni prišla v zunanjo kožo. Na zunaj se pojavi šele, če srce močno deluje in žene kri na ven. Alkohol pa prav na to deluje. Srce razdraži, ker je strup, kri gre s silo v najmanjše kapilarne žilice in tako začutimo gorkoto. Toda od tu se gorkota ob zimskem času hitro izgublja v zrak in zato pijanec tako naglo zmrzne.

Pri tem poduku naj rabi katehet tudi razne slike, ki predočujejo vpliv alkohola na dele telesa.

Zakaj govorim o tej stvari tako obširno? Zato, ker sem prepričan, da nobeden ne bo dolgo abstinent, če mu vse to ni do pičice jasno. Še težje pa bo abstinentu braniti se ob vednih napadih nasprotnikov — če ni v alkoholnem vprašanju podkovan. Podučen pa se bo smejal razjarjenim napadalcem in jih bo mirno s svojim boljšim spoznanjem pobijal.

Framasoni se pri razširjanju abstinence povečini zadovolje s samim takim podukom in dosegajo uspehe, kot bi jih tudi mi. Nas katehetov mora pa biti poleg tega skrb, da damo abstinenti neko višjo, idealno vrednost. Zato bomo uporabljali razne nagibe.

Prvi bi bil individualni čut močne volje, ki se dosedaj sploh premalo povdarja. Mladini moramo obrazložiti, kolikega pomena za življenje je močna volja. Z njo se lahko prenašajo največje težave življenja, lahko se kljubuje vsemu svetu, ki se morda z obrekovanjem ali preganjanjem postavi proti nam. Ta močna volja pa se da dobiti le z premagovanjem, katerega ena vrsta je abstinence. Opozarjajmo torej na to veliko korist, ki jo bodo otroci imeli celo življenje od abstinence.

Poslužujmo se nadalje socialnega čuta usmiljenja do bližnjega. Spomnimo jih, koliko njih sošolcev trpi radi očetovega pijančevanja, kako je pijanec sam sočutja vreden človek, ki išče koga, ki bi mu podal roko in ga vzdignil, da pa teh usmiljenih ljudi manjka, kajti pijancu bi mogel najlaglje pomagati le, kdor sam ne bi pil. Taki pa so dandanes redki. — Kako da ne bi dobro otroško srce sprejelo majhne žrtve, da stori veliko uslugo trpečemu človeštvu! Če so se tisoči otrok zbrali za križarsko vojsko, ki ni obetala srečnega izida, kako da bi danes za gotovo zmago nekaj otrok ne mogli vneti.

Pri tej točki bi še opozoril, da ne kaže slikati otroku, kako grd je pijanec. Sočutje namreč do kakega človeka in stud ne bosta dolgo skupaj v srcu. Stud bo le prekmalu izgnal sočutje.

Konečno pa ne smemo prezreti verskega čuta pobožnosti. Kolik greh je pijančevanje samo, koliko jih izvira iz pijanosti! V blato se gazi človeška pamet, ta dragoceni dar božji, žali se Kristus, ki se je v smrtnem boju zadovoljil s kapljico kisa, da zasluži milost, s katero naj bi mi krotili oni nesrečni nagon po preobilni pijači. Kdo bi to žaljenje in to nehvaležnost boljše čutil, nego otrok, ki bi bil torej pripravljen delati spravo. Samo spomnimo ga na to! Na ta način zadobi zdržnost otrok idealno in tudi nadnaravno vrednost.

Ko govorim o nadnaravnem, pa hočem takoj obrazložiti svoje stališče glede zmernosti in družbe treznosti. Mi nismo zoper zmernost. Ta je nam cilj, do katerega hočemo priti, abstinenca pa je le sredstvo, a tako, da se v sedanjih razmerah brez njega nič ne opravi. Torej nam zmerni tu ne morejo prav nič oponašati s smešno trditvijo, da je le zmernost (seveda kot jo oni gojé) čednost. Poleg tega se varujmo trditi, da je alkoholna pijača strup. Pač je alkohol strup, pijača sama pa ne. Držimo se resnice, da nam ne bo nikdar treba odnehavati, če morda treznostni prideje s svojo rezervo, s svetniki, ki so menda tudi pili, kot oni. Saj je le resnica oni meč, ki se nikdar ne izkrha.

Zdaj še nekaj o jedeh, napravljenih z vinom. Jaz sem mnenja, da jih smejo abstinenti uživati, enako da sme abtinent tudi pokusiti za en prst vina, zlasti če kako posebno pride na mizo. Istotako bi svetloval otrokom, naj pokusijo nekaj malega vina ali piva, če jih silijo starši ali drugi taki, katerim se bi bilo težko ustaviti. Naravnost upreti se v takem slučaju staršem, bi najbrž ne bilo modro. Pri jedeh je težko izbirati in jih večkrat takoj tudi ni spoznati. Vselej pa sproti izpraševati bi bilo smešno. Sploh v tem ne bodimo »škrupulozni«, da ne bodo dejali, da smo sitneži in posebneži. Ruma v čaj devati bi pa le ne privolil, osobito tudi, ker je čaj z limono veliko boljši.

Po teh pojasnilih se mi je dotakniti še vprašanja, v katerem oddelku verouka naj katehet obravnava zdržnost. Kot se razvidi iz zgorajšnjih vprašanj, jo obdelujem jaz pri peti božji zapovedi, kar je še skoro najbolj umestno; saj govori ta zapoved, da je skrbeti za dušno in telesno zdravje in da se je treba varovati vsega, kar bi temu kakorkoli škodovalo. Celotno naj bi se tu vrnil nauk o škodljivosti alkohola. Poleg tega pa naj katehet ob raznih prilikah na obrazloženo spominja, tako v krščanskem nauku, kjer je govor, da je duša ustvarjena po božji podobi, ali ko omenja hudega poželenja, ki je v nas, ali kadar so na vrsti čednosti, zlasti zmernost, ali kadar otrokom priporoča premagovanje samega sebe. Alkoholnega vprašanja se katehet lahko dotakne pri tujih grehih, katerih se mnogo zakrivi s siljenjem k pijači. V zgodbah ima priliko za take opomine, ko govori o vesoljnem potopu, o življenju pred potopom, o Noetu, ki se je radi nepoznanja škodljivega alkohola opijanal, potem zopet pri Janezu Krstniku v puščavi, pri Kristusovem trpljenju itd. Če se ozira na cerkveno leto, mu nudi lepo priložnost advent in štiri-desetdnevni post, čas odločen pokori.

Toda v katerem razredu naj s tem začne? S pravim podukom po mojih mislih v četrtem šolskem letu, tedaj ko imajo otroci srednji katekizem že drugo leto v roki. V prvih dveh letih namreč dosti ne bi umeli, v tretjem šolskem letu pa, ko imajo prvič srednji katekizem v roki, ni časa za to.

Otroci se bodo za abstinenco kmalu vneli, posebno če se jim poudarja, da s tem človeštvu veliko koristijo. Kaj pa potem storiti? Treba jih bo kam zapisati.

Zapisavati jih v kako abstinentno društvo ne gre, ker so še premladi. Naj se torej zapišejo v kak poseben zapisnik, seveda le oni, ki so poučeni, iz prvih letnikov pa ne. V Ljubljani pa naj bi bil kak gospod, kateremu bi se koncem vsakega meseca ali na tri mesece poročalo, koliko jih je priraslo. Koncem leta pa naj bi vsak katehet zopet naznanil, koliko jih je v resnici zvestih. Tako bi imeli pregled napredka in šole bi se med seboj skušale. Te številke pa naj bi se v »Bogoljubu« natisnile.

Zavezal naj bi se vsak najmanj za eno leto, po preteku tega pa za dve do pet let. Ostal naj bi med učenci zapisan tudi ko dokonča ljudsko šolo do 16. leta. Po izstopu se mu svetuj vstop v družbo treznosti.

Opomnil bi še, naj se zapisuje doma in ne v šoli. Tam ni časa za to in pa kakke sitnosti od šolske oblasti bi lahko prišle.

Sedaj pridem pa še k zadnjemu nasvetu, ki mnogim ne bo všeč, katerega izpolnitev pa je vendar »*conditio sine qua non*« vsega uspeha na tem polju. Svetoval bi namreč vsem katehetom, naj se iz ljubezni do otrok, kateri so jim gotovo najbližje srca, odpovedo alkoholu. Bolj kakor kje drugod velja tu rek, da beseda miče, zgled pa vleče. Če ti more otrok le to ugevarjati, da ti sam kljub prepričanju o kvari alkohola le še piješ, izpodmaknjena so tla za stalen uspeh. Odreci so torej pogumno potrebi po kozarcu, pokaži, da si dosleden svojemu prepričanju in stopi v našo bojno vrsto, da skupno z mečem besede in zgleda poderemo sovražnika našega ljubega naroda.

Pedagog Foerster.

Poroča J. Samsa, kand. prof. Dunaj.

Zgodovina bo morala pisati o našem času, da ni imel velikih idealov. Moderni človek je zakopan v tvarnost, pozabil pa je duha, izgubil se je v posamnost, zato ne najde sinteze; zavrzel je filozofijo krščanstva, zašel pa v labirint subjektivizma. A človek mora imeti nek vzor, ki se ga trudi doseči, drugače njegovo življenje nima vsebine, ker je podoba brez okvira. In tu intam vidimo res preroke, ki kažejo človeštvu toinono kot ideal. Tak idealni fantom je fizično izpopolnjevanje človeškega rodu. Človeško pleme mora postati krepko, čvrsto, potem bo postal človek srečen. Drugi, ki mislijo malo globlje, pravijo, etična popolnost naj bo naš ideal, torej ustanavljajmo etične družbe, a brez religije. A ti možje se ne zavedajo, da so v štari Sokratovi zmoti: *επιστήμη ἐστὶ ἀρετή*. Življenje kaže, da to ni resnično; etike ni, kjer ni vplivanja na voljo, etike ni brez religije, brez tega najvišjega udejstvovanja človeške osebnosti. Vera zahteva v svojo službo človekov razum in voljo; razum, ker zahteva priznanje resnic, ki so nad razumom, a ne proti razumu; vera pa zahteva tudi voljo, ker zahteva od njega dejanja. Jasno je, da mora prava etika biti tesno združena z religijo.

Mož, ki je empirično prišel do tega prepričanja, je svetovnoznan pedagog Foerster. Ker je osebnost tega moža tako zanimiva, podam najprej nekoliko potez iz njegove zgodovine, potem pa njegovo predavanje, ki ga je imel 10. maja t. l. na Dunaju v dvorani Sofiensaal o vzgoji značaja — v šoli in izven šole.

Foerster je sin protestantskega očeta, tajnega svetnika in direktorja berlinske zvezdarne. Mladi Foerster je bil vzgojen v brezverskem duhu. Kajti protestantizem je v bistvu subjektivizem; ta pa vodi v nihilizem. Ko so se začele leta 1892. na Nemškem etične družbe, je bil njegov oče izvoljen za predsednika prvi etični družbi. Ko je dr. Foerster dokončal akademične študije, si je moral priznati, da ga teorija ne zadovoljuje; slutil je, da tej teoriji, tej sintezi, ki jo je bil dobil na vseučilišču, praktično življenje nasprotuje. Zato je šel med ljudi študirat življenje. Pečal se je z delavskim gibanjem, z mladimi hudodelci, delal je praktično pri telesnih delih usmiljenja; potoval je na Angleško in v Zedinjene države, kjer so v pedagoških in etiško-socioloških vprašanjih že veliko dalje prišli, kot na evropski celini. Končno je prišel v Zürichu teoretično in praktično delati na etičnem polju.

Ni ga kmalu moža, ki bi teorijo in prakso v tako tesno in enotno celoto združeval kot Foerster. Pravzaprav je pri Foersterju vse praksa, vse je tako stvarno in konkretno, kakor je stvarno in konkretno življenje samo. Kajti uprav ko je življenje opazoval, je prišel do prepričanja, da veda in etika brez religije ne moreta dati človekovi volji trdne opore, da si človek brez religije ne more vzgojiti značaja. In ko je Foerster to spoznal, je postal l. 1897. prepričan kristjan. On sam piše: »Tudi krščanstvo sem pričel z drugačnimi očmi gledati. Prej se mi je zdelo mrzko in mrtvo in zastarelo, — a zdaj sem našel, da sem bil jaz brez življenja in mrtev. Danes sem prepričan, da bi marsikdo prišel do istih načel, ki jih jaz zagovarjam, če bi študiral življenje in samega sebe. Potem ne bo ostal pri akademično vodenem in moderno prikrojenem krščanstvu, ampak bo po konkretnem spoznavanju človeštva popolnoma drugače razumeval in častil nadčloveško veličino Kristusovo. Tudi moje današnje stališče do verske avtoritete temelji na spoznanju konkretnih človekovih razmer. Nad deset let sem poslušal svobodomiselne in etične razprave in od leta 1890. sem strokovnjak v moderni etični literaturi. Vtisi, ki sem jih tu dobil, so uničujoči. Ta radikalni poizkus želim vsem optimističnim radikalcem, ki gledajo danes s pomilovalnim nasmehom mojo »nazadnjaško« izpreobrnitev. Kot politik sem vztrajen pristaš demokracije, a na duševno-nravstvenem polju vodi demokracija v kaos. Neverjetno je, do kako nezadovoljivih, da naravnost smešnih trditev se povzpne večina onih, ki v etiki izgube spoštovanje do velikih vzorov in tradicij in se zanašajo samo na svoj kratkovidni in podkupljivi razum in na svoje lastno fragmentarično svetovno naziranje. Kaj vse trdijo danes celo najslavnejši učenjaki na etičnem polju...! Zato nam pa more šele oni, ki je rekel: »Jaz sem luč sveta«, odpreti oči in nam dati pravi

temelj, kjer se tema razsvetli in se pota zjasne. O onih pa, ki hočejo namesto religije postaviti znanstveno etiko — »die Studierstube an die Stelle der Passionsgeschichte« — velja Schillerjeva beseda »Rasende Toren«. — Huda kritika, a resnica je brezobzirna.

Z vidika praktičnega življenja dobi šele Foersterjevo vzgojeslovno delovanje pravo vrednost; iz njegovih knjig govori življenje, ker so iz življenja vzete. L. 1904. je izdal knjigo »Jugendlehre«, ki je doživela do danes 35 izdaj. V tej knjigi podaja Foerster svoja vzgojeslovna načela; jasno pove, da je vzgoja, ki ne sloni na verski podlagi, nepopolna. Modernega etičnega gibanja Foerster ne zamejuje, temveč vidi v njem prvi korak k notranji kulturi. — Mladini je Foerster namenil dve knjigi, »Lebenskunde« in pred kratkim izišlo knjigo »Lebensführung«, kjer podaja mladim ljudem navodila za etično-religiozno življenje. V knjigi »Schule und Charakter« obravnava Foerster vprašanje o pokorščini in šolski disciplini sploh. V delu »Sexualethik« se Foerster odločno izjavlja proti onim, ki trdijo, mladino treba o spolnem vprašanju poučiti, če jo hočemo varovati spolnih perversnosti. Foerster pravi: »Ne poučiti, dokler mladina ni dovolj zrela in dokler nima že nekoliko utrjene volje, ampak varovati jo je treba.«

Na široko socialno-pedagoško polje pa je stopil Foerster s knjigo »Christentum und Klassenkampf«, katere prva izdaja je pošla v osmih dneh. V konkretnih iz življenja izvzetih odstavkih dokazuje Foerster, da morejo le krščanska načela rešiti socialno vprašanje.

Kdor hoče reformirati, mora poznati sebe in tisto, kar hoče reformirati. Pedagog, učitelj mora poznati sebe in učence. Praktično proučevanje človeka in globoka psihologija je podlaga Foersterjevemu vzgojeslovnemu delu.

Foersterjevo predavanje, h kateremu zdaj prehajam, nam kaže zlasti kako visoko pojmuje Foerster človekovo osebnost. Moderni naravoslovci, ki raztezajo razvojno teorijo tudi na človeka, smatrajo človeka le za atom v neizmernem vesoljstvu, atom, ki nima višjega pomena in namena, kakor vsak drug atom snovi. Pojem osebnosti individualitete se je izgubil, o duši niti filozof ne govori več, kvečjemu o duševnih pojavih.

Kaj čuda, da nas je kot električna iskra prešinila Foersterjeva beseda: Osredotočimo kulturo na človekovo osebnost, na njegovo dušo; ker le notranja kultura, kultura volje daje šele človeku pravo vrednost in namen. To je vodilna misel Foersterjevega predavanja; to misel je v konkretnjših odstavkih pojasnjeval. (Dalje prihodnjič.)

Beseda za blaginjo učiteljstva.

Slavnostni govornik na zborovanju I. tirolskega katoliškega shoda prof. Anton Müller je dne 23. maja razvil svoj izredni govorniški talent ter je v dovršeni obliki tako ognjevitó govoril o veri, patriotizmu in o vzgoji, da je tisočero poslušalstvo kar elektrizoval. Iz mojstrskega izvajanja o vzgoji hočemo podati samo nekaj misli, zraven pa še dostaviti oni del njegovega govora, ki v njem zagovarja gmotni blagor vzornega tirolskega učiteljstva.

»Šola naj nam vzgaja značaje! Kakor kljubuje planinka vsem gorskim viharjem in drzno nastavlja ponosno čelo razdirajoči strelji, ne da bi izgubila svojo nežno lepoto in snežno beloto, — tako mora značaj trdno in neupogljivo stati v vseh viharjih življenja ter ne sme nič in nikjer odnehati, nič se vdati, nič popustiti v načelih. Taki značaji so bili naši predniki, ker so imeli pravo prepričanje, pa tudi pogum, da bi umrli za to prepričanje. Samo s takimi značaji si bomo priborili tudi danes verske in politične zmage. Takili značajev potrebuje i danes Cerkev, pa tudi država. Značaje te pa vzgaja samo vera, samo verstvo. Planika ima svoje koreninice v skalinah, hrano pa srka iz rose neba, — enako naj išče človek' takoj v mladosti duševno hrano v verstvu, in naj se opira na trdnost sv. vere. Brez verske vzgoje, brez vestnega izvrševanja verskih dolžnosti zastonj iščemo kremenitih značajev, ki naj jih nam vzgaja šola. In čer, ki kljubuje vsem viharjem, ki je ne omaje najhujši orkan, ki jo grom in strela zastonj obžiga — je vera človekova.

Značaje vzgajati, — to je poklic šole; značajev pa ne vzgaja takozvana »svobodna šola«, ampak naša šola, ki jo vodijo verni tirolski učitelji. Po veliki večini katoliški možje, sinovi domače grude, domače korenine in naše sv. vere, vzgojeni in utrjeni v katoliških načelih, so žrtvovali doslej svoje najboljše moči, z ljubeznijo in z navdušenjem za versko-nravno vzgojo vaše mladine; nudili so vašim otrokom kruh znanosti in vednosti, dočim so sami stradali, ker so jih drugi pustili v pomanjkanju. Ti učitelji zahtevajo danes z vso pravico, da se jim izboljša bedno stanje. S petimi hlebi kruha in z dvema ribama je nasitil lačno množico samo nebeški Čudodelnik. In besede božje milosrčnosti »Ljudstvo se mi smili«, so bile globoko-resne, pa globoko-resnične. Naj bi se tudi simpatije, ki jih imamo tuintam do bednega učiteljstva in ki so tudi resne in resnične, vendar enkrat izpremenile v dejanje. Toda pet kruhov in dve ribi, ki so jih prisodili, — to je vsekako premalo; učiteljstvo se s to pomnožitvijo kruha ne more zadovoljiti. Regulacija učiteljskih plač je postalo pereče vprašanje tirolske dežele, in od tega, kako se bo to vprašanje rešilo, zavisi blagor ali pa gorje naše domovine. Tirolci! Če ljubite svojo domovino, potem premislite, — še enkrat rečem, premislite: Ta domovina je dežela vaših otrok! In vi ljubite svoje otroke, vi ljubite domovino svojih otrôk, ako boste poskrbeli, da se učiteljstvu Tirolske vendar enkrat podeli, kar mu gre. Od tega boste sami imeli največji dobiček, kajti kdo bi bil tako

zaslepljen, da bi ne uvidel, da se bo z izboljšanjem gmotnega učiteljskega stanja, povečala in podvojila tudi vnema in ljubezen za poklic, da se bo okrepil čut velike odgovornosti, ki jo imajo učitelji kot vzgojitelji! . . .

Zato sklepam z besedami: Tiroinci, ki ljubite svojo domovino! Varujte šolo, da ne bo trpela škode, podpirajte učiteljstvo, da vam bo pomagalo vzgajati versko-čuteč, нравno-krepak rod, rod po značaju in mišljenju žlahtnobel kot planika, rod navdušen in poln idealov, rod, ki bo velik in neomajno zvest Bogu, cesarju in domovini!«

Po vsebini in obliki dovršenega govora prof. Müllerja nismo sicer objavili v celoti, opozoriti smo pa hoteli s temi vrsticami na dvoje. Na katoliškem shodu se je zavzel za učiteljstvo katoliški slavnostni govornik, in sicer pred zastopstvom cele tirolske dežele, pred zborovalci tirolskega ljudstva. Ali ni bilo predržno to početje, ali se ni zbal nevolje tisočerega občinstva? Ni lahko govoriti za davke, ni prijetno, ako se uprizarja drzen atentat na denarnice davkoplačevalcev, — toda storil je vendar slavnostni govornik ta poizkus dobro vedoč, da ima trdno in najboljšo zaslombo za svojo prošnjo v vernosti, poštenosti, v krščanstvu katoliškega tirolskega učiteljstva!

S tem smo pa obenem hoteli pokazati slovenskemu učiteljstvu, kaj in kje je glavna zavora, da se naši deželni zastopniki ne morejo zganiti in ogreti za temeljito izboljšanje učiteljske bede na Kranjskem. Ali ni še danes večina učiteljstva v taboru, kjer ni poštenega slovenskega katoliškega ljudstva?! Ali se ne oklepa slovensko učiteljstvo še vedno časopisja, ki ga naše ljudstvo zametuje in Cerkev prepoveduje?! Ali ne simpatizuje slovensko učiteljstvo še danes po večini s šolo, ki se nazivlje svobodna šola, ki bi odtujila naše ljudstvo veri in Cerkvi?!

Če hočete torej gmotnega izboljšanja, krenite v tabor katoliškega ljudstva slovenskega, ki bo potem radevolje odobrilo korake naših poslancev za izboljšanje naše mizerije!

—ž.

Kdo je vzrok?

Na ljubljanskem pokopališču sta si meseca junija prestrigla samovoljno nit življenja dva mlada dijaka, idrijska realca. Kmalu nato so — kakor se je govorilo — nameravali dijaki-mladiči maščevati se nad svojim profesorjem zavratno, z orožjem. Na Štajerskem je iste dni izvršil učiteljiščnik drzen roparski napad na svojega gospodarja!

Vse to da treznemu človeku marsikaj misliti. Naša javnost zmaje sicer z glavo, pomiluje nesrečne žrtve, napravlja vsakovrstne opazke, počasi pa preide mirno zopet na druge dnevne dogodljaje. Časopisi sô poročali o vseh teh dogodkih kolikormoč natanko; ni ga pa lista, ki bi o teh, za našo dobo preznačilnih pojavih, s pravega stališča razmotrival malo globlje, ki bi zaklical občinstvu: Zgani se in poprašaj po vzroku!

Zdaj je bil čas pokazati s prstom prepad, ki vanj jadra naša srednješolska mladina in pa tisto, kar koplje ta prepad. Dijaštvo izgublja v naših gnilih razmerah vse ideale, išče zgolj uživanja in se potaplja v blato. Žalostno pri tem je dejstvo, da nikdo ne mara biti vzrok, ko se dogajajo tako sramotilni slučaji. Učitelji in profesorji sami se poprašujejo, češ, kako je vendar kaj takega možno med dijaštvom?! Govore celo o slabi odgoji, toda Bog varuj, da bi priznali kaj krivde tudi sebi! Tisto slabo vzgojo in krivdo zvrčajo edinole na rodno hišo, na zanikarne starše, k večjemu na slabo tovaršijo. Je pač tudi poseben znak današnjega časa, da nikdo ne mara priznati zmote, pogreška, tako drugod, enako pa tudi ne v stvarih, ki se tičejo vzgoje. — Mi samo to vprašamo: Kako more vzgajati, kako more vcepljati strah božji, kako uveljavljati versko-nravna vzgojna načela — človek, ki vsega tega sam ne pozna, ali pa vsaj ne mara priznati? Kakšno je versko življenje današnjih srednješolskih učiteljev — je dobro znano. So tudi med njimi častne izjeme, toda ti so redko sejani. Drugi so pa povečini taki, da veroučitelj v njih nima nobene prave zaslombe, dostikrat pa še razdirajo vzgojno delo katehetovo. Vzgoja je lepa beseda, toda, kakor se kaže, o pravi vzgoji na srednjih šolah ne moremo govoriti. Pretresljivi izgredi med dijaštvom — tako bi človek sodil — bi morali vsaj na boljši del med profesorji toliko vplivati, da bi jeli premišljevati, kje in kaj je pomanjkljivega na srednjih šolah!

Kdo se danes še zmeni, kakšne liste in knjige čitajo dijaki! Vse se jim dovoljuje. Popivanje in ponočevanje se ne zabranjuje in kaznuje tako, kakor bi bilo treba. V tem oziru bi bilo želeti najstrožjih prepovedi, saj je znano, kam zavede velik del dijaštva ponočno »bandanje«. Kdor pa enkrat zaide v najnevarnejše zanjke, v najgršo past — je zrel za vse, tudi za samoumor.

Naš list morda ne pride v roke tistim, ki bi morali skrbeti, da se izboljša vzgoja srednješolske mladine; opozarjamo pa s tem naše časopisje, da ob tako pretresljivih prizorih, ki so razburili širšo javnost, ne molče, ampak povedo resnico na vsa usta, naj bo komu všeč, ali ne. Resnica nad vse! Resnica naj odpre oči slepim in zaslepljenim, da bodo izpregledali in videli gnilobo, ki se drži dijaštva, in pa propast, v katero dere naša mladina. Zdravilo pa je položeno v temeljnem načelu, ki ga priznava in ukazuje tudi državni zakon: **V z g o j a b o d i v e r s k o - n r a v n a !**

Razpored za katehetski kongres.

Pripravljavno delo.

Priprave za katehetski kongres so se pričele. Katehetska sekcija avstrijske Leonove družbe je imela že dve seji. Dne 24. maja je izvršujoči odbor predložil zborovalcem sledečo osnovo.

Osnova za ljudsko šolo.

A. Predpriprava:

1. Namen verstvenega pouka. 2. Askeza za otroke in ljudstvo. 3. Katero mesto ima verstveni pouk med sredstvi za vzgojo kremenitih, pravih kristjanov? 4. Stanje verstvenega nauka. 5. Glavni vzroki, da ni uspehov na katehetskem polju. 6. Ljubezen in dobrotljivost, prvi pomoček za uspeh. 7. Pouk krščanskega nauka. 8. Poučevanje svetopisemskih zgodb. 9. Liturgika. 10. Kako naj vse katehetsko delo stremi za vzgojo. 11. Znanstveno katehetsko delo. 12. Nova pota, ali nadaljni razvoj starega? 13. Kako doseči dobro teorijo? 14. Razmerje katehetike do ostalih teoloških in drugih disciplin. 15. Glavne pridobitve moderne psihologije, pedagogike in didaktike v primeri s prejšnjo. 16. Moderne zmote. 17. Psihološki temelji verstvene izobrazbe. 18. Znameniti učinki otroške psihologije na verstveni pouk.

B. Slovstveno delo:

19. Katehizem. 20. Zgodbe. 21. Krščanski nauk za prvence. 22. Cerkevna zgodovina. 23. Šolski molitvenik. 24. Učni načrt. 25. Pomožne knjige. 26. Mladinski spisi. 27. Knjižice za darilo. 28. Katehetika. 29. Priprava enciklopedije za katehetiko. 30. Voditelj v katehetskem slovstvu. 31. Katehetsko-zgodovinske študije.

C. Slika kot pomoček pri poučevanju krščanskega nauka:

32. Koliko pripomorejo slike verstvu? 33. Kako more podpirati podoba verstveni pouk? 34. Kako naj se obrazuje? 35. Kaj se zahteva pri sliki ozir umetnosti, Cerkve in pedagogike? 36. Stenske slike. 37. Ilustrovani katekizmi. 38. Slike bibličnih zgodb. 39. Ilustracije šolskega molitvenika. 40. Podobice, razglednice. 41. Skioptikon, stereoskop, Pantoskop. 42. Podobe za krščansko hišo.

D. Organizacija:

43. Katehetske knjižnice. 44. Katehetski muzeji. 45. Katehetsko osrednje glasilo. 46. Konference. 47. Hospitacija in učni poizkusi. 48. Katehetska društva. 49. Katehetski tečajji. 50. Literarna zveza katehetov. 51. Zveza katehetov drugih narodnosti. 52. Temeljita katehetska izobrazba bogoslovcev. 53. Katehetske profesure. 54. Strokovno nadzorstvo verstvenega pouka. 55. Gmotna podpora katehetskega delovanja.

Katehet W. Pichler je navedeni razpored tudi obrazložil. Katehetsko gibanje, ki ima svoj izvor v Monakovem in ki je svojo moč razvilo že na raznih katehetskih tečajjih, je imelo doslej prav ugodne posledice. Učna metoda se je vsestransko izboljšala, zanimanje za katehezo se je povsod vzbudilo. Kljub temu pa moramo priznati, da glede verstvenega pouka še nikakor nismo dosegli one višine, ki je potrebna za zveličanje duš v današnjih razmerah. Kongres imej nalogo, da izpopolni, kar še manjka.

Predvsem nam je potreba dveh reči.

I. Pomanjkljivo je prvič orodje, s katerim delamo mi in otroci pri verstvenem pouku: Manjka nam šolskih učnih pripomočkov, učil. Naloga kongresa bodi, da nam preskrbi boljša učila, boljše knjige. Ako posameznik spisuje katekizem, molitvenik, zaide vanj mnogo osebitosti, vrhu tega pa posameznik itak ni v stanu, da bi zmozel sam tako delo, saj vidimo, da prirejajo katekizem že stoletja sem najizbornejši možje, pa še sedaj nismo zadovoljni. Tudi kongresu ne pripisujemo te moči, da bi mogel sestaviti katekizem, — določi naj pa trdna načela in temelja zanj. Skušali bomo dobiti izvrstnega praktika, ki naj bi skrbno študiral in pregledal vse boljše katekizme in tozadevno literaturo, ki naj bi sestavil vse pogoške in nedostatnosti dosedanjih knjig, obenem pa nasvetoval, kako bi se dalo kaj boljšega napraviti. Plod njegovega dela naj bi se objavil še preden bi se sklical kongres, da bi se mogli na razpravo pripraviti tudi drugi veščaki in nasvetovati svoje mnenje. Brez dvoma bi se mogli v glavnih točkah in zahtevah na kongresu zediniti.

Enako bi se bilo treba lotiti dela za prireditev drugih šolskih knjig.

Zelo važno, pomenljivo, a nedostatno učilo, zlasti za verstveni pouk v nižjih učilnicah, so podobne. Pri kongresu naj bi se določilo, ozi-
raje se na že obstoječa učila, kakšne naj bi bile slike, ki jih rabimo pri verstvenem pouku.

II. Veliko napako ima katehetsko gibanje, in sicer v tem, da se ga udeležuje le manjši del veroučiteljev. To je po sebi umevno, kajti le malo je duhovnikov, ki so stalni veroučitelji in ki se pečajo le s šolo, zato pa jim nedostaje časa, da bi hodili k tečajem ali katehetskim sestankom, ali da bi se bolj uglobili v katehetsko literaturo novejših dobe in da bi jo uporabili v šoli. — Kongres bo moral skrbeti, da bodo izboljšano učno metodo povsod sprejeli in da jo bodo vsi katehetje vsaj v glavnih zahtevah vpoštevali. V ta namen bo treba prirediti porabne in primerne pomožne knjige za vse šole, osnovati in oživotvoriti povsod katehetske konference, hospitacije in poizkušnje, nadaljevalne tečaje, društva, časopise, strokovno nadzorovanje. Temeljita katehetska izobrazba bogoslovcev je predpogoj dobrih katehetov, zato pa se bo treba potezati, da se uvedejo stolice katehetskih profesorjev.

III. Kongres naj bi rešil še eno važno nalogo: uredil in pospešil naj bi katehetsko gibanje. Doslej so na katehetskem torišču mnogi zidali, pa vsak je stavil svojo kočico, po svojem načrtu, po svojem okusu, ne zmené se za druge. To je veliko zlo in posledica tega je, da naše delo in prizadevanje nima pravega teka. Sezidali smo veliko hišic, ne pa velike palače, ki bi vsestransko koristila in ustrezala. Katehetska znanost naj bo podobna veliki stolnici, kar se bo doseglo, če bomo skupno in po načrtu delovali.

Ideja katehetskega kongresa je dosegla že nekako edinstvo: Duhovniki in lajki, učitelji vseučilišča, srednjih in ljudskih šol so tu združeni,

katehetje drugih narodnosti in dežela so z nami v tesni zvezi. Ta združitve naj se o priliki in potom kongresa še bolj utrdi, razširi in okrepi. Zato pa smo privzeli v razpored razprav tudi taka temata, ki bi lahko pripomogla, da se bo vez med kateheti okrepila in ojačila.

Podobno je utemeljil katehet Pichler tudi vse druge točke, ki jih je pripraviljavni odsek sprejel v razpored bodočega kongresa.

Osnova za srednje šole.

Tvarina, ki se bo obravnavala s posebnim ozirom na ljudsko šolo, ima veljavo tudi za srednje šole in jo bo treba le raztegniti in primerno prilagoditi srednjim šolam, oziroma posebnim razmeram na teh šolah. Ljudska šola polagaj temelj, druga zgradba se mora naravnim putem ravnati po temelju. V tesni zvezi z razporedom za ljudsko šolo naj bi se sprejele sledeče točke:

A. Predpriprava:

1. Namen verstvenega pouka: Ne samo učenost, ampak globoka vernost in pobožnost. 2. Kako utrditi in izpopolniti šolski pouk? 3. Askeza dijaštva. 4. Kakšno mesto ima pouk krščanskega nauka med sredstvi za vzgojo prepričanih kristjanov? 5. Pouk na srednjih šolah in sad tega pouka. 6. Nevarnosti enostranskega intelektualizma in pretiranega voluntarizma. 7. Ljubezen in dobrotljivost, prvi pogoj za uspeh. 8. Katekizem na srednjih šolah. 9. Pouk zgodb na srednji šoli. 10. Kolikega pomena je poznanje svetega pisma za višjo izobrazbo? 11., 12. Liturgični pouk na srednjih šolah; namen in obseg tega pouka. 13. Splošna dogmatika ali apologetika? 14. Cerkevna zgodovina. 15. Psihološki temelj za verstveno izobrazbo.

B. Slovstveno delo:

16. Šolske knjige za razne vrste srednjih šol. 17. Učni načrt. 18. Metodika pri verstvenem pouku na srednjih šolah.

Dolga vrsta vprašanj bo pač osupnila marsikaterega bravca, češ, ali bo moč vse to obdelati na enem kongresu. Res je delo ogromno in bi ga bilo treba razdeliti. Morda bi se na enem kraju pomenili o organizaciji, na drugem o literarni nalogi, vprašanja za srednje šole bi se pa prepustila tretjemu kongresu, kjer bi prišlo na vrsto tudi vprašanje o slikah.

Katehetska sekcija je stopila v dogovor z vsemi katehetskimi društvi, da se posvetuje o vsem potrebnem za kongres. Sklenilo se je tudi, da bo sekcija poslala zastopnike na vse katehetske tečaje, ki se bodo vršili tekom počitnic, namreč v Monakovo, v Ljubljano in v Arnau.

KATEHETSKI VESTNIK.

VABILO

na

III. slovensko-hrvatski pedagoški in katehetski tečaj

v Ljubljani dne 10. in 11. avgusta 1909.

RAZPORED:

Predvečer, ponedeljek 9. avgusta:

Prijateljski sestanek in pozdrav gostov v mali dvorani hotela „Union“.

Torek, 10. avgusta dopoldne:

- (8—9): Občni zbor „Društva slovenskih katehetov“.
- (9—9^{1/2}): „Katehet v enorazrednici“. Predava prof. in častni kanonik A. Kržič (Ljubljana).
- (9^{1/2}—10): Razgovor.
- (10—10^{1/2}): „Treči formalni stupanj (asocijacija) kod Komenski-Herbert-Zillera i u službi vjeronauka“. Predavatelj profesor Ferdo Heffler (Zagreb).
- (10^{1/2}—11): Razgovor.

Torek, 10. avgusta popoldne:

- (3—4^{1/2}): Praktična katehizacija iz zgodb za IV. razred. (Jairova hči in bolna žena). Katehet J. Mlakar. (Ljubljana). — Razgovor.
- (4^{1/2}—5): „Načela o memoriranju učne tvarine“. Predava spiritual in katehet Ign. Nadrah (Skofja Loka).
- (5—5^{1/2}): Razgovor.

Sreda, 11. avgusta dopoldne:

- (8^{1/2}—9): „Opravdanost psihološke metode za pučko šolo“. Razpravlja Don Spasoje Fabris (Dubrovnik).
- (9—9^{1/2}): Razgovor.
- (9^{1/2}—10): „O nadaljni izobrazbi kateheta“. Predava prof. dr. J. Demšar (Št. Vid nad Ljubljano).
- (10—11): Razgovor.

Sreda, 11. avgusta popoldne:

- (3—4^{1/2}): Nastop kateheta A. Ažmana (Postojna) pri učencih III. razreda. Kateheza o grehu. — Diskusija.
- (4^{1/2}—5^{1/2}): Razgovor o raznih katehetskih težnjah. (Predloge in nasvete k tej zadnji točki razporeda naj bi čč. gg. poslali do 8. avgusta uredništvu „Slov. Učitelja“.)

V četrtek eventualno **izlet tujih gostov** v Vintgar, na Bled in v Bohinj.

Dopoldanska zborovanja bomo imeli v knjižnični dvorani „Katol. Tiskarne“. Popoldanski sestanki bodo pa v zavodu „Collegium Marianum“, ker bo ondi praktična katehizacija. — P. n. gg. udeležniki, ki žele biti pri skupnem obedu prvi, oziroma tudi drugi dan v hotelu „Union“, naj blagovole to sporočiti uredništvu „Slov. Učitelja“.

Katehetske beležke.

Novi člani »D. S. K.«: č. g. Pavlin Andrej, župnik pri Sv. Katarini; č. g. Gole Anton, kapelan v Polju; č. g. Bartel Bertold, kapelan v Sostrem; č. g. Juvan Frančišek, kapelan na Brezovici; č. g. Knific Jožef, župnik v Tomišlju; č. g. Demšar Anton, kapelan v Šmartnem pri Kranju; č. g. Fr. Češarek, župnik v Šempetru pri Novem mestu.

Zgledne člane ima katehetsko društvo na Vipavskem. Že drugo leto so malone vsi duhovniki ondotne dekanije poslali skupno po vnetem g. dekanu Andreju Lavrič članarino, oziroma tudi naročnino za list tajniku »D. S. K.« Na ta način nam je delo silno olajšano, obenem nas pa veseli vnema duhovnikov-katehetov za naše prepotrebno društvo.

Č. g. Jakob Porenta, župnik v Stopičah, je poslal članarino nekaterih gospodov iz novomeške dekanije. Enako se je potrudil tudi č. g. V. Zabret, župnik v Št. Vidu, da je kot poverjenik zbral članarino nekaterih svojih tovarišev v ljubljanski okolici. Doslej smo prejeli doneske za naše društvo v tekočem letu iz peterih dekanij. Prosimo še druge gg. poverjenike, da bi nam šli na roko. Denar, ki ga preime katehetsko društvo potom članarine, se bo itak uporabljal izključno v društvene name-

ne in na korist svojih članov. Letošnji tečaj — tiskovine, vabila in drugo — bo itak zahteval precej stroškov. Če si zagotovimo stalno katehetsko razstavo, tudi ne bo šlo drugače, nego z raznimi izdatki. Ureditev in natis podrobnega učnega načrta iz katekizma za razne kategorije naših šol bo najbrž moralo oskrbeti naše društvo. Brez drobiža se torej ne moremo gibati.

Peto katehetsko mesto v Ljubljani je podeljeno č. g. Evg. Legatu, kapelanu v Škofji Loki.

Podrobni narčt za pouk veronauka na osemrazrednicah je v tisku ter se bo — kakor upamo — lahko razdelil gg. udeležencem katehetskega tečaja.

Novi monakovski škof. Po kratki vakaturi je prišel na škofijsko stolico v Monakovem mož, ki je služboval v vseh kategorijah duhovskega delovanja, a se je osobito odlikoval kot šolnik in prijatelj šole. Ta mož, Fr. Bettinger, je bil zadnji čas stolni dekan v mestu Speyer, dolgo vrsto let pa je pastiroval kot kapelan, administrator in kot župnik. Monakovskemu katehetskemu društvu je le častitati, da dobi takega zagovornika in zaščitnika v osebi višiega pastirja.

Vzgojni utrinki.

»Čistim je vse čisto.«

Dovoljujem si, opozoriti z ozirom na »vzgojni utrinek«, str. 137. »Slovenskega Učitelja« z zgorajšnjim naslovom, da to ni »lažniv rek«, ampak je svetopisemska beseda (Tit. 1., 15), ki jo pa svet napačno umeva in uporablja.¹⁾

Neukemu trgovcu bi se morda lahko odgovorilo na njegov izgovor, češ: čistim je vse čisto, da ga ni čistega tudi enega ne, kar nas je rojenih iz žene, ker je v vseh izvirni greh in vsled tega slabo nagnjenje v nas gospodari, če ga ne krotimo. Samo eden (Jezus) in samo Ena (Marija) sta bila prosta izvirnega

greha in se smeta v zmyslu onega trgovca »čista« imenovati. Vsi drugi smo »nečisti«, ki se moramo vsega varovati, kar vzbujajo hudo poželenje.

Sicer je pa na omenjenem svetopisemskem mestu govor o neki drugi čistosti, namreč o čistih in nečistih jedilih.

Sv. Pavel piše na omenjenem mestu Titu, da je duhovno pastirovanje na Kreti zavoljo divje nravi Krečanov težavno, da jih treba torej resno svariti, naj ostanejo »zdravi v veri«. Svari naj jih, naj se nikar ne zavzemajo »za judovske bajke in človeške zapovedi«, ki odvrtaajo od prave vere. Potem pa nadaljuje doslovno (Tit.

¹⁾ »Lažniv« z ozirom na one, ki ga v lažnivem zmyslu uporabljajo. Op. poroč.

1, 15): »Čistim je vse čisto: omadeževanim in nevernim pa ni nič čisto, ker sta omadeževani njih pamet in vest.« V »judovskih bajkah« umeva sv. Pavel različne rodovnike in pravljice o očakih in osebah, ki so si jih izmišljali poznejši Judje in ki so jih širili judovsko nadahnjeni krivoverci Pavlove dobe. (Prim. I. Tim. 1, 3. 4.) »Človeške zapovedi« ali »zapovedi ljudi« pa so mu krivi judovski nauki, da se morajo kristjani gotovih jedi zdrževati, češ, da so nečiste. (Prim. I. Tim. 4, 3. 4.) Pomen stavka: »Čistim je vse čisto« itd. torej ne more biti drugačen kakor ta-ta: Ti krivi učenci imajo nekatere jedi za nečiste. Pa tistega človeka, čigar pamet in srce sta čista, nič vnaneja, torej tudi nobena jed, ne more omadeževati. Kjer pa sta pamet in vest nečista, je s tem vse nečisto, zato ker nečisti na duši (pameti in vesti) tega, kar uživajo, ne le z zahvalo ne uživajo (pr. I. Tim. 4, 4. 5.), ampak v poželjivosti še celo neredno uživajo in tako oskrunijo. (Prim. Mat. 15, 11—20.) Judom so bile nekatere jedi prepovedane kot nečiste. V Pavlovi dobi so nekateri judovsko navdahnjeni učitelji trdili, da so tiste jedi prepovedane tudi kristjanom. Apostel Pavel pa uči, da kristjanom nobena jed sama na sebi ni nečista in zato prepovedana, da je ne bi smeli jesti. Če Cerkev prepoveduje v gotovih časih jesti mesne jedi, jih ne prepoveduje, kakor da bi bile nečiste, ampak prepoveduje jih zavoljo »posta«.

Pomudili smo se enkrat nekoliko dalje pri gorenjem stavku, ker se v napačnem pomenu večkrat ponavlja. Zastonj, brez temelja se torej sklicujete nanj, zagovorniki nagote, pisatelji in prodajavci opolzkih romanov. Popolnoma opravičeno je torej ravnanje oblasti, če očem javnosti in zlasti mladine odstranjanja, kar bi jo moglo onečistiti.

Dr. J. L.

Dvestoletnica. Letos je preteklo 200 let, odkar je umrl na Dunaju avguštinec Abraham a Sancta Clara. Zanj se zanima pedagoški svet, zato omenjamo ta dogodek tudi v našem listu. Abraham a

Sancta Clara je bil mož, ki je brezobzirno in neustrašeno šibal napake takratne dobe, pa tudi pogrške staršev pri vzgoji otrok. Klical jim je: Ihr tut zu wenig, ihr tut zu viel: premalo jih kaznujete, preveč jih ljubite. Ko so si drevesa volila svojega kralja, je dobila oljka, oziroma vinska trta največ glasov. »Ako bi bil jaz zraven,« — je rekel modri pridigar, — in bi imel volivno pravico, bi bil brez pomisleka volil brezo, kajti nihče ne verjame, kako slavno breza vlada, zlasti med mladino pri vzgoji.«

Sokoški naraščaj pri javni telovadbi in veselici. »Društvo slovenskih katehetov« je poslalo 28. junija sledečo objavo in prošnjo na c. kr. deželni šolski svet.

»Po ljublianskih ulicah so nalepljeni plakati, ki vabijo na sokolsko prireditev za dan 4. julija.

Med razporedom je uvrščenih več točk, ki jih namerava proizvajati takozvani naraščaj, torej šolska mladina v kroju.

Glede na to, da je šolski mladini po določenih c. kr. deželnega šolskega sveta naravnost prepovedano, udeleževati se javnih prireditev,

glede na dejstvo, da je telovadski nastop združen z veselico, pri kateri se bo popivalo in na prostem plesalo, ter torej v npravstvenem oziru ni nobene varnosti za mladino,

oziraje se na to, da se pri dopoldanski in popoldanski prireditvi pobira vstopnina, opozarja »D. S. K.« in prosi, naj bi blagovolil c. kr. deželni šolski svet nemudoma ukreniti vse potrebno, da se potom šolskih vodstev pravočasno prepove udeležba šolske mladine ter da se o tem obvesti tudi tozadevno sokolsko društvo.

Ako se bo naša mladež zlorabljala na takih prireditvah in zavajala na pot uživanja, potem je z vzgojo mladine pri kraju!

Mladino proč od društev! »Društvo slovenskih katehetov« je poslalo dne 7. julija c. kr. dež. šol. svetu naslednjo objavo:

»D. S. K.« naznanja tem potom, da se je šolska mladina kljub prepovedi udeležila javnega telovadskega nastopa v Ljubljani, dne 4. julija. Nekateri ljud-

skošolske učence so zvalili na sodelovanje z motivacijo, da je vlada dovolila.

Krivdo ima predvsem »Telovadno društvo Sokol I.«, kajti učiteljstvo je — kolikor znano — opozarjalo otroke na prepoved.

»D. S. K.« postreže lahko tudi z imeni nekaterih udeležencev iz ljudske šole.

Ker ob sklepu šolskega leta ni lahko disciplinirati dotičnih otrok, naj blagovoli vis. c. kr. dež. šolski svet ukreniti, kar spozna za modro in potrebno.

»D. S. K.« je mnenja naj bi se ta slučaj vzel za povod, da se ljudskošolski mladini sploh prepove kakršnakoli udeležba pri tem ali onem telovadnem društvu. Zašli smo že v nedopustne razmere, da uganjajo otročaji politiko namesto, da bi se učili. Izkušnja tudi kaže, da so tisti dečki, ki posebej telovadijo, povečem docela zanemarjeni in zanikarni v vsakem oziru. Postrežemo lahko z zgledi.

Dolžnost šole pa bodi, nuditi mladini toliko gibanja in telovadbe v šolskih prostorih, da ji ne bo treba iskati drugod prilike zato.

Še enkrat: Kinematograf. Že lani smo se bili obrnili na kompetentno mesto, da bi se dali primerni predpisi za šolsko mladino, ki si išče zabave pri kinematografskih predstavah. Izjavljamo, da se v tem oziru ni še nič ukrenilo, — vsaj nam ni nič znano — dasi se je obetavalo. Kako nevarna so te vrste gledališča za mladino, naj potrdi sledeči odstavek, ki smo ga posneli po nekem drugem listu:

»Tu najdeš le prepogostokrat stvari, ki so proračunane na najnižje nagone mase, n. pr. umori, ropi in razni nečedni prizori, kakor nezvestoba med zakonci, »vile« itd. Komični prizori so mnogokrat surovi in bedasti, resni in tragični pa prisiljeni in solzavo-romantični. Tako postane lahko kinematografsko gledališče kužno ognjišče in poneumnovavnica za ljudstvo. Pomisliti moramo, da kinematografe poseča zlasti nedorasla mladina, katera vse nove vtise nerazsodno sprejema v se in ne dela izbire med dobrim in slabim. Marsikateremu nedoraslemu fantu kinematograf za vedno okuži domišljijo in ga pahne v umazanost, ki ni

se je sicer ognil. Pristojne oblasti naj bi se torej zavedle svoje velike odgovornosti in naj bi posvečale malo več pozornosti program kinematografskih gledališč. Prepovedati in zaprečiti bi se moralo vse, kar nosi na sebi znake surovosti, umazanosti in nezmislivosti. Dovolj je drugih zanimivih in poštenih stvari, od katerih bo ljudstvo imelo dobiček, pa tudi podjetniki bodo lahko izhajali. Da bi pa kovali cekine na račun ljudske morale, tega se jim nikakor ne sme dopustiti. Priporočati bi bilo, da bi se učiteljstvo ljudskih in srednjih šol zanimalo za stalne ali potujoče kinematografe in se prepričalo, kak duh veje iz predstav. Ako bi se pokazala umazana špekulacija, naj bi se opozorilo pristojno oblast, da poseže vmes, ali pa naj bi se vsaj mladini prepovedal obisk predstav. V tem oziru bi morali iti učiteljstvu na roko tudi starši.«

Trije znameniti nemški pedagogi so obiskali tekom nekaterih tednov prestolno mesto Dunaj: Koncem marca je katoliški »Volksbund« priredil dvornemu svetniku Willmannu povodom njegove 70-letnice navdušeno česčenje. Kmalu nato je bil povabljen profesor dr. W. Rein iz Jene, ki je sloveč zastopnik Herbertove šole. Govoril je v nekem socialno-pedagoškem društvu. Dne 10. m. pa je predaval v Zofijini dvorani o vzgoji značajev ob navzočnosti ogromne množice vseučilišni profesor dr. Fr. W. Foerster. Interesantno je zlasti dejstvo, da so vsi trije govorniki zahtevali verstvo, kot neobhodno potrebno za vzgojo. Složni so bili v tem: Katolik Willmann, pa tudi svobodomiseln protestant Rein, in prav tako dr. Foerster. Tisoči in tisoči so pritrdili in gromovito odobraval, ko je učenjak Foerster zatrjeval: »Mi se pridružujemo neprestanemu prizadevanju modernih, da bi izboljšali učne metode; trdimo pa, da vekomaj ne bodo položili drugega boljšega fundamenta, kakor je ta, ki je položen: Jezus Kristus.«

Pričakujemo tudi pri nas! Postava za mladino. Dne 1. aprila t. l. je stopil na Angleškem v veljavo zakon, ki velja za otroke, za mladino. Prva

točka te postave prepoveduje vsem dečkom, ki še niso spolnili 16. leta, kajenje. Druga točka ukazuje, da ne smejo otroci pod 14. letom bivati v prostorih kake gostilne. Še tisti bi bil kaznovan, kdor bi poslal otroka v pivnico, kjer se točijo pijače. Vsled te odredbe je prosilo veliko gostilničarjev, da bi smeli podaljšati svoje pivnice in jim dograditi čakalnice za otroke; toda oblast jih je večinoma zavrnila. Starši, ki imajo otroke pod 14. letom pri sebi, vsled tega ne morejo več obiskavati gostiln. Tudi je prepovedano, da bi smeli bivati otroci sami v prostorih, kjer vidno gori ogenj. Enako je zabranjeno otrokom beračenje in prosjačenje po hišah.

Angleži so povsod in v vsem bolj praktični, nego smo mi. Mi pometamo

pajčevino in vpijemo, varujte mladino, pa zabranjajte, da se ne vda alkoholu. Anglež pa ubije paika ter prepove mladini gostilno, pa kaznuje tiste, ki bi jo zavajali v pijanske razvade. Ali bi se ne mogla uveljaviti enaka postava tudi pri nas ?!

Strogost. »Ne veseli se trenutne discipline in reda, ki si ga dosegel s strogostjo; temveč boj se strupenega sadu, ki ga bo obrodilo v poznejših letih seme brezsrčne krutosti in trdosti.« (Felix Mollmann.) — Prijaznost veroučitelja je za trajen uspeh tako važnega pomena, kot krščanski nauk sam. Strogost in kaznovanje utegne pospešiti učenje na pamet, zapre pa srca za vsebino. (Alban Stolz.)

UČITELJSKI VESTNIK.

Osebnosti. Gimnazijski učitelj dr. Ivan Furlani je premeščen z državne gimnazije v Nikolsburgu za profesorja na višjo realko v Gorici, gimnazijski učitelj A. Gmachl je premeščen iz Gorice na gimnazijo v Solnograd. Realčni suplent Ignacij Bergmeister v Gorici je imenovan za gimnazijskega učitelja v Landsdorfu, realčni suplent dr. Josip Pavlin in gimnazijski suplent v Feldkirchu Alojzij Pfeiffanz sta pa imenovana za gimnazijska učitelja v Gorici. — Strokovni učitelj na meščanski šoli v Postojni je postal nadučitelj Edmund Lachner.

Dopust za celo prihodnje šolsko leto je dobila c. kr. učiteljica Marija Lapajne v Idriji, da gre na dunajski pedagogij.

Stalno upokojeni so: Učitelj Andrej Simonič v Cmureku, nadučitelj Martin Brišnik pri Sv. Roku, stalna učiteljica Antonija Fuks v Zidanem mostu, Jožef Pintar, učitelj-voditelj na Grosupljem in Anton Požar, nadučitelj na Dobrovi pri Ljubljani.

Umrli je dne 18. junija v Železnikih nadučitelj Anton Sonec. Blagemu šolniku večni mir in pokoj! — V Pred-

dvoru pri Kranju je umrl nadučitelj Rudolf Završnik. Zvečer domov idočemu je izpodrsnilo na bregu naraslega potoka, padel je v vodo in utonil; truplo so dobili drugi dan zjutraj pri Tupaličah. Naj počiva v miru!

Razširi se enorazrednica v Bukovju v dvorazrednico, dvorazrednica na Ježici pa v trirazrednico.

Metelkovo ustanovo po 80 K so za leto 1909 prejeli: Ivan Grad, Košana; Fran Rant, Rateče; Ivan Štrekelj, Vrhnika; Jakob Žebre, Stari trg pri Ložu; Martin Humek, Bohinjska Bistrica; Fran Gregorec, Bela cerkev. Nagrade iz zaklada bivšega vrtnarskega društva dobe: Fran Högl, Stalcarji; Fran Črnagoj, Karolinska zemlja; Matija Bartl, Semič.

Tečaj za izobrazbo učiteljev za poučevanje v risanju po prostih metodah: se vrši od 20. avgusta do 10. septembra t. l. pod vodstvom profesorja Fran Sucherja na c. kr. učiteljskišči v Ljubljani. Za obiskovanje tega tečaja so se doslej zglasili: Marija Arzelin, volonterka v Ljubljani; Rudolf Dengg, nadučitelj v Lenzing pri Saalfelden (okraj Zell na Jezeru); Roza Ermacora, učiteljica

v Dolgi vasi pri Kočevju; Fran Flere, nadučitelj v Rovtah pri Logatcu; s. Alfonza Franko, učiteljica v Šmihelu pri Novem mestu; Josip Novak, c. kr. učitelj v Idriji; Karol Perko, učitelj v Stopičah; Fran Pirnat, nadučitelj na Krki; Milena Rohrmann, zač. učiteljica v Ljubljani; Karol Rostohar, učitelj v Kostanjevici; Fran Schiffrer, učitelj v Ljubljani; Tekla Schittinig, učiteljica v Mariazell; Ema Schmidmayer, uspos. učit. kandidatinja v Ljubljani; Albina Svetek, zač. učiteljica v Ljubljani; Terezija Škulj, učiteljica v Šmarju; Ana Zevnik, učiteljica v Gorjah.

Učni tečaj za izobrazbo učiteljev na obrtno-nadaljevalnih šolah v Beljaku se prične 19. julija t. l. S Kraniskega so poklicani sledeči učitelji: Rihard Hruška, strokovni učitelj v Kočevju; Jaroslav Foerster, c. kr. profesor na umet. obrtni strokovni šoli v Ljubljani; Ivan Bernot, strokovni učitelj na isti šoli.

Podružnica Slomškove zveze v Idriji ima svoje prihodnje zborovanje dne 21. julija t. l. ob 10. uri dopoldne na Vojškem pri Idriji. Kdor bi rad vedel, kje je ta najvišja župnija na Kranjskem (1090 m morske višine), naj ne zamudi te ugodne prilike ter naj prihiti med svoje somišljenike.

Iz Košane. Dne 23. junija je napravila košanska in kalska šolska mladina v spremstvu gg. učiteljstva in katehetov izlet v Šmihel. Prelep dan je bil to za skoro 300 otrok. V veliki dvorani konsumnega društva so se vršile razne igre. Ponovila se je Adamičeva »Slava cesarju«, nakar so sledile deklamacije, petje itd. Nato je župnik košanski, č. g. Karol Lenasi, vse navzoče bogato pogostil s črešnjami, z raznim pecivom itd. Naj bode na tem mestu izrečena blagemu dobrotniku in prijatelju šolske mladine župniku Lenasiju ter gg. Lenasijevi in cenjeni družini Biščakovi in drugim najtoplejša zahvala za ta lepi dan.

Učiteljske izpremembe. (Kranjsko:) Imenovani so nadučitelji: Fortunat Lužar v Izlakah, Vinko Brus v Buda-

njah, Jožei Kobal v Grahovem. — Dalje so imenovani: Za Loški potok: Karolina Grile-Dostal, Senožec: Henrik Paternost, Planina pri Vipavi: Ana Dragatin, Zameško: Angela Grčar, Št. Peter na Krasu: Ana Fajdiga, Dobernič: Marija Arh, Studeno: Marija Carli, na nemški mestni šoli za deklice v Ljubljani: Marija Detela, na drugi mestni šoli za dečke v Ljubljani: Avgust Pirc, Toplice pri Zagorju: Ivana Simončič, Velike Lašče: Ana Fink-Šuflaj, Postojna Leopold Bähler, Škofja Loka: Ivan Pianecky in Josip Lampe, Št. Gotard: Viljem Rožič, Peče: Angela Cenčič, Cerklje: Ant. Lomšek, Sostro: Ana Bizjak, Ig: Albina Rupnik, Bukovšica: Ivana Mrhar, Preddvor: Angela Miklavčič, Višnja gora: Friderik Drmelj. — Predstavljeni so: Janko Žirovnik iz Št. Vida pri Ljubljani v Borovnico, Janez Perko iz Suhoria v Št. Lenard nad Škofjo Loko, Karol Pikl iz Mirne peči na Suhor. Namesto umrlega nadučitelja Rudolfa Završnika je nastavljena kot supletinja v Preddvoru učiteljica Gabrijele Drmelj. Učiteljica Albina Kranjc-Legat v Ratečah na Gorenjskem je dobila zaradi bolezni dopust do konca leta, nadomešča jo učiteljica Angela Kunej.

(Štajersko:) Leopold Viher, učitelj v Dobju je nastavljen v Skalalah. Kot stalni učitelj, oziroma učiteljice so nastavljeni: v Vuzenici stalni učitelj pri Št. Janžu Ivan Urek, v Dobovi stalni učitelj v Kapeli Franc Vadal, v Zrečah učiteljska supletinja Ivana Preželj, pri Št. Juriju ob Pesnici tamošnja supletinja Ema Regoršek, v Svičini tamošnja začasna učiteljica Marija Lazar, v Ostrovici tamošnji suplent Robert Senica, v Kapli tamošnja začasna učiteljica Marija Majcen.

Razpis učiteljskih služb. Na dvorazredni ljudski šoli na Brezovici je stalno oddati izpraznjeno učno mesto. Prošnje do 20. julija 1909.

Na enorazrednici v Starem Kotu je razpisana služba učitelja-voditelja do 5. avgusta.

GLASBA IN SLOVSTVO.

Šola in dom s posebnim ozirom na roditeljske večere. II. Praktični del. Napisal Dragotin Pribil, c. kr. vadniški učitelj in šolski nadzornik v Krku (Istra), Uredil dr. Fran Ilešič. V Ljubljani 1908. Izdala »Sl. Šol. Matica«. Natisnila »Učiteljska tiskarna« v Ljubljani. V tej primeroma drobni knjižici je zbral (ne napisal) Dr. Pribil toliko snovi, da bo iz nje slovensko učiteljstvo lahko precej časa zajemalo misli za predavanja pri sestankih staršev in učiteljev. Poleg uvodnega sestavka izpod peresa sodnega tajnika Fr. Milčinskega o pomenu, namenu in ustroju »Društva za otroško varstvo«, se nahaja v knjižici še 10 raznih celotnih predavanj, ki jih bo učiteljstvo prilično lahko uporabilo.

Beilage zum Katechismus, Kirchen-geschichte, Kirchenjahr, Messopfer... Eduard Herbold, Pfarrer. 8. Auflage. Freiburg & Wien 1909. Herdersche Verlagshandlung. 72 vin.

Označena knjižica je priložen pripomoček vsakemu katehetu, ker vsebuje kratek in točen pregled cerkvene zgodovine, opisuje cerkveno leto, razlaga središče službe božje: sv. mašo itd.

Mešani in ženski zbori. Uglasbil Fr. Ferjančič. Cena partituri 3 K, glasovi (po 2 skupaj) à 50 v. Založila »Katoliška Bukvarna« v Ljubljani 1909.

Dobili smo v roke glasbeno delo, ki mora ustrezati vsestransko. Takih kompozicij pogrešamo še vedno, kakoršne so v tej zbirki. Pošteno besedilo, nova, originelna oblika, nič vsakdanjega, pa tudi ne posebnih težkoč. G. skladatelju častitamo, da je oplodil naše glasbeno polje s tem dovršenim delom, ki bo ostalo trajno na repertoarju slovenskih pevskih društev. Upamo, da bo občno in pohvalno priznanje vseh listov g. skladatelja bodrilo za nadaljno delovanje.

Bom šel na planince. Potpuri slovenskih narodnih pesmi za tamburaški zbor. Zložil M. Bajuk. Cena K 3. Zbirka obsega 10 narodnih pesmi. Kritika o tem glasbenem delu je zelo pohvalna.

Dolina krvi. Roman. Napisal P. A. Sheehan. Iz angleščine prevlel Fr. Bre-gar. Izdala »Katoliška Bukvarna« kot 8. zvezek leposlovne knjižnice. Stane broš. 4 K 20 v., vezan 5 K 80 v. — Vsebina tega 332 strani obsegajočega romana je vzeta iz zgodovine irskega naroda, ki mu je slovensko ljudstvo v marsičem podobno. Ime slovečega irskega pisatelja Sheehana je dobro znano; njegova dela vzbujajo povsod veliko zanimanje, vse pisateljske vrline njegove pa odsevajo še najbolj iz pričujočega najnovejšega dela. Slovenski prevod je lep, čist in naravnost vzoren, tudi vnania oblika knjiže je prikupljiva. Z ozirom na to in na velik obseg je precejšnja cena umevna.

Prvič med Indijanci. XVII. zvezek obče priljubljenih Spillmannovih povesti. Ta zvezek je osobito namenjen mladini, ki najde v njem junake iz svoje srede. — Cena 60 stotink.

Planinske cvetke v podobah. Tvrdka L. Schwentner v Ljubljani je izdala in založila v obliki žepne knjižice 96 na barvo tiskanih gorskih cvetic s slovenskimi, nemškimi in latinskimi imeni. Zaznamek alpske flore bo rad vzel v roke ne samo botanik, temveč tudi vsak prijatelj cvetic, dasi ne bo našel v njem vsake cvetke iz naših planin in pašnikov. Označeni album naj bi si oskrbeli predvsem dijaki, ki hočejo praktično spoznavati cvetno krasoto naših planin.

Leitgedanken katholischer Erziehung. Von M. Meschler S. J. Freiburg und Wien. 1909. Herdersche Verlagsbuchhandlung. K 2.16. V zadnjih letih o vzgoji, o samovzgoji, o vzgoji značaja itd. Meschler, ki mladino temeljito pozna, je kot dolgoleten vzgojitelj vpošteval vse uspehe modernega raziskavanja, obenem pa je imel pred očmi načelo, da je časno življenje šola za nebesa. Duhovnikom, vzgojiteljem, pa tudi mladini sami bo knjiga mnogo koristila.

RAZNOTEROSTI.

† **Anton Sonec.** Zopet je izpulila nemila smrt iz naših vrst moža, ki zasluži, da mu postavimo na tem mestu skromen spomenik. 18. junija je umrl v Železnikih nadučitelj g. Anton Sonec, zapustivši ljubljeno soprogo s štirimi nepreskrbljenimi otroci. Raini je služboval kot učitelj-voditelj na enorazrednici v Tržišču pri Mokronogu, dalje kot nadučitelj v Preski. S svojo odkritosrčnostjo in krščanskim mišljenjem si je nakopal sovrastvo nekaterih liberalnih mogotcev, ki so toliko časa ruvali proti njemu, dokler se jim ni posrečilo, da je bil leta 1903. službenim potom prestavljen za nadučitelja v Železnike. Ločitev iz priljubljene mu Preske je bila nepopisljivo bridka; vse je jokalo, ko se je poslavljajal. Ljudstvo ga je ljubilo kot svojega dobrega očeta. Kakor v Tržišču tako je tudi v Preski poleg svojih stanovskih dolžnosti vestno opravljajal posel občinskega tajnika. Kot tak pa si je zlasti ob potresni katastrofi leta 1895. pridobil srca nesrečnih občanov. Delal jim je prošnje za podpore in brezobrestna posojila, ki so bile vse ugodno rešene tako, da je prišlo mnogo tisočev v hudo prizadeto občino. Hvaležno ljudstvo pa te dobrote ni pozabilo in se je še z vedno večjim zaupanjem zatekalo k njemu v raznih zadevah. Iskrena ljubizen, ki ga je vezala na otroško mu udane prebivalce lepe preške župnije, mu je bridko zagrenila ločitev iz tega priljubljenega kraja. Dasi je silno nerad prišel v Železnike, vendar tudi tu ni držal rok križem. Njegova ljubizen do šole in na predka ga je silila k vztrajnemu delu. Mnogo je pripomogel, da se je v Železnikih ustanovil čipkarski tečaj, ki ima nalogo povzdigniti domačo čipkarsko obrt. Zdravja ni bil posebno trdnega; zrak v Železnikih mu je bil preoster in že leta 1906. se mu je vtila kri. Letos pa se je še v Martinvrhu, kjer je oskrboval ekskurendo ondotno šolo, prav nevarno prehladil. Bolezen se mu je razvila v vratno sušico, ki ga je spravila v prerani grob. Ker v Železnikih ni bival rad, se je večkrat izrazil, da naj bi ga poko-

pali v rodnem kraju. Njegova soproga mu je izpolnila to željo ter preskrbela, da se je njegovo truplo prepeljalo v Ljubljano. V nedeljo, dne 20. junija so ga dopoldne ob 9. uri spremili poleg šolske mladine in mnogoštevilnega občinstva tudi nekateri sosednji tovariši in tovarišice do križa zunaj trga, kjer so potem krsto položili na mrtvaški voz. Pred šolo v Selcih ga je zopet čakala selška mladina z učiteljstvom, ki ga je med žalnim zvonjenjem spremila skozi Selca. Ob 5. uri popoldne pa se je žalni izprevod nadaljeval z Marije Terezije ceste v Ljubljani na pokopališče k Sv. Križu. Poleg bližnjih in daljnih sorodnikov in drugih znancev se je udeležilo izprevoda tudi mnogo učiteljstva iz Ljubljane in z dežele,¹⁾ med njimi tudi c. kr. okrajni šolski nadzornik g. Janko Janežič.

Dragi Anton! Dokončal si tek svojega življenja. Pot skozi življenje Ti ni bila z rožicami posuta; mnogo bridkosti Ti je bilo prestati, zlasti bridka pa Ti je bila ločitev s tega sveta, ko si gledal ob svoji mrtvaški postelji globoko potrto zvesto družico, poleg nje pa čvetero blagih otročičev, za katere si tako ljubezno skrbel, a si jih vendar moral zapustiti nepreskrbljene. V bridki zapuščenosti jih tolaži edino le trdno prepričanje, da Te je Vsemogočni poklical k Sebi, da Ti dá zaslužen plačilo za vse dobro, kar si storil v Njegovo čast kot vzgojitelj mladine, kot cerkveni pevovalja, pa tudi kot prijatelj siromakov.

—sv—

Predavanje za starše. Dne 13. junija je predavala v društveni dvorani pri D. M. v Polju učiteljica gdč. Ivana Majer. Razložila je v obilnem številu navzočim roditeljem: »Zakaj morajo otroci hoditi v šolo«. Veliko zanimanje za ta sestanek je pričla, da starši želé takih predavanj, da želé spoznati učiteljstvo in se z njim porazgovoriti o šoli in šolskih zadevah.

¹ Dopisnik „Uč. Tov.“ naj blagovoli vprašati gg. Jelenca, Luznarja i. dr., če res niso pri pogrebu videli nobenega Slomškarja. Op. ur.

Za rektorja na dunajskem vseučilišču je bil 25. junija izvoljen prelat dr. Swoboda, profesor pastoralke in katehetike.

Mestni šolski muzej ima Vratislava. Kakor je razvidno iz letnega poročila, ima muzej pet oddelkov: Šolske stavbe in šolsko pohištvo, — šolska higijena, — učila, — umetnostni stenski okraski za šolo in dom, — knjižnica, kipi in slike slovečih šolnikov. Med obiskovalci tega zanimivega muzeja se nahajajo znamenitostni v beležnici zastopniki celega sveta, celo en japonski zdravnik in en Kinez.

Učiteljišče v Feldkirch-u na Prejarskem s pravico javnosti, ki je bilo ustanovljeno leta 1888., in ga vodijo krščanski šolski bratje, ima letos skora 300 gojencev iz raznih kronovin. Od početka do danes se je na tem zavodu izšlo že 460 učiteljev, ki z malimi izjemami delujejo v pravem katoliškem duhu na veselje staršev in občin.

Negovanje zob v šoli. Malo je danes ljudi, ki bi imeli še popolnoma zdravo zobovje, in blagor mu, kdor se more ponašati z lastnimi in nepokvarjenimi zobovi, saj je od čvrstega zobovja odvisna telesna čilost sploh in pa dobro prebavanje. Hudo pa dé človeku, zlasti učitelju, ko zapazi, da imajo že nežni otroci, ko komaj začno hoditi v šolo, nagnite kočnike, toda nikogar ni, da bi mu pomagal. Posledica: Dete ostane šibko, slabotno, blede, — ker gniloba hitro napreduje, da otrok ne more dobro prežvečiti jedi in jih torej tudi ne prebavi. Nagnito zobovje je splošna, epidemična bolezen današnjega časa in je v zvezi z mnogimi drugimi boleznimi, v prvi vrsti s sušico. Morda boleha na tej epidemiji do 90 odstotkov šoloobveznih otrok. Ako mora danes imeti vsak otrok po dvakrat cepljene kože,

zakaj se pa za zdravje zob naša oblastva tako malo zanima. Ali bi se ne dalo izvesti, da bi posebni zdravniki čistili in zdravili naši deci zobovje, pa jo učili, kako skrbno je treba negovati ta dar božji, da ga ne izgubi. V Berlinu se je pravkar ustanovilo posebno društvo, ki hoče povzdigniti skrb za zobe med vsemi sloji prebivalstva, zlasti med mladino. V ta namen bo društvo oskrbelo predavanja o negovanju zob, izdajalo bo prikladno pisane brošure o tem, skušalo bo uvesti v vse vrste šol peuk o varstvu zob itd.

Komur je mar čvrsta in zdrava mladost, komur je mar krepak rod — naj pomaga tudi pri nas!

Kardinal Mercier je dobil častno nagrado. Belgijski primas, kardinal Mercier, je poprej deloval kot vseučiliščni profesor tomistiške filozofije. Veselje za znanost ga ni minilo tudi sedaj ne, ko uživa kardinalsko čast. Letos se je zopet vršila borba za 10.000 frankov nagrade, ki jo podeli država vsako deseto leto za najznamenitejšo filozofično razpravo. Tekme se je udeležil tudi kardinal Mercier. Razsodišče mu je naklonilo soglasno veliko častno nagrado. Ne smemo pa misliti, da je bila merodajna pri oddaji tudi kardinalska čast, kajti izmed peterih profesorjev razsodišča so bili trije liberalni ocenjevalci in odločni protivniki tomistične filozofije, in sicer dva iz bruseljske univerze, eden iz Hasselt-a.

Najbolje plačani so učitelji na Danskem, kajti početna učiteljska plača znaša na leto 2940 K, najvišja, po 20-letnem službovanju pa 5880 K.

Katoliško učiteljsko semenišče v Jeruzalemu je bilo otvorjeno 15. decembra m. l. Učiteljišče je last nemškega društva za sv. deželo ter bo vzgojevalo učitelje za katoliške šole v Palestini.

„Slovenski Učitelj“

izhaja sredi vsakega meseca. Celoletna naročnina 4 K. Roko piši učiteljske stroke naj se pošiljajo c. kr. učitelju Jož. Novaku, Idrija; rokopisi za „Katehetski vestnik“ pa katehetu A. Čadežu, Semeniške ulice 2 v Ljubljani. Naročnino in reklamacije sprejema: Uredništvo „Slovenskega Učitelja“ v Ljubljani.

Urednika: J. Novak in A. Čadež. Tiska Kat. Tiskarna. Obl. odgovoren: Iv. Rakovec.

